

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 16.06.2025.

Nr. 18/6-3

Atzinums par Latvijas Radio raidījumā “Labrīt” izskanējušo sižetu “Kas pārvaldīs Latvijas Sabiedrisko mediju?”

Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons (turpmāk tekstā arī – ombuds) 2025. gada 22. maijā saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs) sūdzību (turpmāk – Iesniegums) par VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” (turpmāk – LSM) programmas “LR1” raidījuma “Labrīt!” ietvaros 2025. gada 21. maijā izskanējušo Latvijas Radio Ziņu dienesta žurnālista Edgara Kupča (turpmāk – Žurnālists) veidoto sižetu “Kas pārvaldīs Latvijas Sabiedrisko mediju?” (turpmāk – Sižets) un ar to saistīto publikāciju vienotajā ziņu portālā LSM.LV “LSM uzraugu uzdevums – arī atrisināt politiski nokaitēto jautājumu par krievu valodu sabiedriskajā medijā” (turpmāk – Publikācija).

Iesniedzējs uzskata, ka Sižetā un Publikācijā *pausta dezinformācija, kura grauj sabiedrības uzticību valsts varai* [izcēlums mans – E.A.], un lūdz ombudu izvērtēt abu iepriekš minēto LSM satura vienību atbilstību VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Rīcības un ētikas kodeksam.

Lai izveidotu atzinumu, ombuds no 2025. gada 22. maija līdz 2025. gada 17. jūnijam:

- 1) iepazīnās ar Iesnieguma saturu;
- 2) iepazīnās ar Sižetu;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labrit/kas-parvaldis-latvijas-sabiedrisko-mediju.a207231/>.

- 3) iepazīnās ar Publikāciju;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/21.05.2025-lsm-uzraugu-uzdevums-ari-atrisinat-politiski-nokaiteto-jautajumu-par-krievu-valodu-sabiedriskaja-medija.a599867/>.

- 4) iepazīnās ar informāciju par Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sastāvu;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.mk.gov.lv/lv/nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padome>.

- 5) 2025. gada 26. maijā nosūtīja jautājumus LSM Radio programmu satura galvenajai redaktorei Anitai Braunai un 2025. gada 30. maijā saņēma atbildes uz tiem.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

konstatē:

[1] Iesniedzējs vērš uzmanību uz šādiem Sižeta un Publikācijas satura aspektiem [visi izcēlumi mani – E.A.]:

- 1) *Tajā pausta **dezinformācija**, kura **grauj sabiedrības uzticību valsts varai** un, lūdzu, Jūs izvērtēt šo **melu** atbilstību sabiedriskā medija Ētika kodeksam.*
- 2) *Cita starpā materiālā ir šādas frāzes - "Taču pašlaik nav zināms, vai Siksnis būs padomes loceklis arī nākamajos četrus gadus. Lai gan likums ļauj viņu apstiprināt uz vēl vienu termiņu, **valdības politiķi** kopā ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem **īpašā padomē** nav panākuši vienprātību" un "Šajā padomē līdzīgi sadalās **nevalstisko organizāciju pārstāvju, politiķu un ierēdņu** balsis. Kā katrs balsojis, uzzināt nevar, jo protokols arvien esot saskaņošanas procesā. Taču to nevarēs uzzināt arī vēlāk, kad šo birokrātisko procedūru noslēgs."*
- 3) *No materiālu konteksta nepārprotami izriet, ka runa ir par MK un NVO sadarbības Memoranda padomi. [...] Ir viegli pārbaudīt, ka MK un NVO sadarbības Memoranda padomes sastāvā **nav neviena politiķa**, kā to apgalvo Kupčs. [...]*
- 4) *Līdz ar to Kupčs ir **grāvis sabiedrības uzticību valsts varai** nepatiesi apgalvojot, ka šajā **padomē darbojas politiķi** un tieši viņiem ir balsstiesības nākamā SEPLP locekļa izvēlē vai viņi darbojušies padomē. Politiķi nebalso vispār, kur nu vēl līdzīgi, viņu nav padomē. Turklāt nav šaubu, ka **Kupčs šo dezinformāciju izplatījis vai nu apzināti**, jo tik pieredzējis žurnālists nevarēja nezināt tik elementāru lietu, **vai nu strādājis kliezdoši neprofesionāli**, jo nav pārbaudījis elementārāko informāciju par ko veido sižetu un viņam nav nekādas izpratnes par to, kā demokrātiskā sabiedrībā izvēlas šādu padomju locekļus un kāds ir Latvijas tiesiskais regulējums.*

[2] Iesniegumā norādītais Sižets izskanēja 2025. gada 21. maija LSM radio programmas "LR1"

raidījumā “Labrīt!” un lineārajā apraidē bija klausāms laikā no plkst. 8:20 līdz plkst. 8:30. Sižeta aprakstā ir lasāma šāda informācija: *Kas nākamos četrus gadus pārvaldīs Latvijas Sabiedrisko mediju? Atbildi uz šo jautājumu līdz Jāņiem apņēmušies sniegt **politīķi**.* [šeit un turpmāk visi izcēlumi mani – E.A.] *Pašreizējās Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes vadībā ir paveikts vēsturisks, bet neviennozīmīgi vērtēts Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas apvienošanas process. Bet tuvākajā nākotnē apvienotajam medijam ne tikai formāli, bet arī pēc būtības jāsāk strādāt vienoti. Turklāt politiski nokaitēts un neatrisināts arvien ir jautājums, vai sabiedriskajā medijā ir vieta krievu valodai. Šis aspekts ir galvenais, kādēļ **daļa politiķu grib uzraugošās padomes nomaiņu pret nacionālkonservatīvāku.***

Sižeta aprakstam pievienotajā Raidījuma audio materiālā no 3:41 līdz 05:42 minūtei Žurnālists sniedz šādu informāciju: *Taču pašlaik nav zināms vai Siksnis būs padomes loceklis arī nākamos četrus gadus. Lai gan likums ļauj viņu pārapstiprināt uz vēl vienu termiņu, **valdības politiķi** kopā ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem īpašā padomē nav panākuši vienprātību, [..]. Šajā padomē līdzīgi sadalās nevalstisko organizāciju pārstāvju, un **politīķu** un ierēdņu balsis. Kā katrs balsojis, uzzināt nevar, jo protokols arvien esot saskaņošanas procesā. Taču to nevarēs uzzināt arī vēlāk, kad šo birokrātisko procedūru noslēgs. [..] Izrādās valdības un nevalstiskā sektora pārstāvji jau laikus ir vienojušies, ka balsos aizklātā procedūrā. Iespējams tādas slepenības iemesls ir politikas kuluāros dzirdamās runas, ka Siksnis sabiedriskā medija pārvaldībā ir bijis pārāk liberāls, un ka viņa vietā būtu nepieciešams kāds nacionāli konservatīvāk noskaņots pārstāvis. Konkurss, iespējams, ir formāls, bet kandidāts jau zināms. [..]*

Sižeta 06:55 minūtē Žurnālists izsaka šādu minējumu: *Ļoti iespējams, ka krievu valodā raidošā Latvijas radio 4 nākotne un krievu valoda citās sabiedriskā medija platformās ir iemesls, kādēļ **politīķos** ir pavīdējusi doma par vēlmi pēc stingrākiem locekļiem uzraugošajā padomē. [..]*

Savukārt Publikācijā, kas uzskatāma par Sižeta pārstāstu, Iesnieguma saņemšanas brīdī bija lasāma šāda informācija [visi izcēlumi mani – E.A]:

*Kas nākamos četrus gadus pārvaldīs Latvijas Sabiedrisko mediju? Atbildi uz šo jautājumu līdz Jāņiem apņēmušies sniegt **politīķi**.* *Pašreizējās Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (SEPLP) vadībā ir paveikts vēsturisks, bet neviennozīmīgi vērtēts Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas (LTV) apvienošanas process. Tuvākajā nākotnē apvienotajam medijam ne tikai formāli, bet arī pēc būtības jāsāk strādāt vienoti. Turklāt politiski nokaitēts un neatrisināts arvien ir jautājums, vai sabiedriskajā medijā ir vieta krievu valodai. Šis aspekts ir galvenais,*

kādēļ daļa politiķu grib uzraugošās padomes nomaiņu pret nacionāli konservatīvāku.

Līdz nākamajai pirmdienai var pieteikt kandidātus atklātā konkursā, kurā valdība kopā ar nevalstiskajām organizācijām meklē labāko pārstāvi SEPLP locekļa amatam. Līdz pirmdienai savu sabiedrisko mediju uzraugu var izvirzīt arī Saeimas deputāti. Savukārt Valsts prezidents jau izvēlējis, ka darbs jāturpina pašreizējai viņa pārstāvei Sanitai Uplejai-Jegermanei. [..]

Kuluāros izskan vēlme pēc nacionāli konservatīvāk noskaņota pārstāvja

*Taču pašlaik nav zināms, vai Siksnis būs padomes loceklis arī nāamos četrus gadus. Lai gan likums ļauj viņu apstiprināt uz vēl vienu termiņu, **valdības politiķi** kopā ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem īpašā padomē nav panākuši vienprātību. [..] Šajā padomē līdzīgi sadalās **nevalstisko organizāciju pārstāvju, politiķu un ierēdņu** balsis. Kā katrs balsojis, uzzināt nevar, jo protokols arvien esot saskaņošanas procesā. Taču to nevarēs uzzināt arī vēlāk, kad šo birokrātisko procedūru noslēgs. [..] Izrādās, valdības un nevalstiskā sektora pārstāvji jau laikus vienojušies, ka balsos aizklātā procedūrā. Iespējams, tādas slepenības iemesls ir politikas kuluāros dzirdamās runas, ka Siksnis sabiedriskā medija pārvaldībā bijis pārāk liberāls un ka viņa vietā būtu nepieciešams kāds nacionāli konservatīvāk noskaņots pārstāvis. Konkurss, iespējams, ir formāls, bet kandidāts jau zināms.*

[3] Uz ombuda 2025. gada 26. maijā rakstiski uzdoto jautājumu par apsvērumiem, kas lika Žurnālistam sižetā apgalvot, ka šajā padomē līdzīgi sadalās nevalstisko organizāciju pārstāvju, **politiķu un ierēdņu** balsis [šeit un turpmāk visi izcēlumi mani – E.A.], LSM galvenā redaktore Anita Brauna sniedza šādas atbildes:

- 2025. gada 21. maijā Latvijas Radio 1 programmā „Labrīt!” sižetā “Kas pārvaldīs Latvijas Sabiedrisko mediju?” ir **klūdaini norādīts**, ka „šajā padomē līdzīgi sadalās nevalstisko organizāciju pārstāvju, **politiķu un ierēdņu** balsis”, jo **tiešā veidā** vai kā politisko spēku deleģēti pārstāvji **politiķi** Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomē **nav pārstāvēti**. Lai gan ieraksta autors Edgars Kupčs padomes sastāvu vairākkārt pārskatījis, noskaidrojot tajā esošās personālijas, **viņam nav skaidrojuma, kādēļ viņš pielāvis tādu kļūmi**.
- Latvijas Radio Ziņu dienests (ZD) **atzīst, ka sižetā un publikācijā bija ieviesusies kļūda**, tomēr nepiekrīt iesniedzēja apgalvotajam, ka ir pausta dezinformācija, kas grauj sabiedrības uzticību valsts varai. ZD norāda, ka šī padome nav pilnīgi apolitiska. Piemēram, NVO pārstāve Agita Pleiko vienlaikus pārstāv Latvijas Zaļo partiju un iepriekšējās vēlēšanās ir kandidējusi uz Jēkabpils novada domi, Uldis Dūmiņš patlaban ir „Kustības „Par!””

deputāts Jelgavas valstspilsētas domē, Āris Ādlers no „Progresīvajiem” kandidē uz vietu Ādažu novada domē, bet Ilze Skrodele politiķus pārstāv kā Ministru prezidentes padomniece. Turklāt ministriju valsts sekretāri, kas kā ministriju izpildvaras augstākās amatpersonas ir Memoranda padomē, netieši pārstāv politisko varu, jo pauž politiķu vadīto ministriju nostāju.

- Sižeta autors Edgars Kupčs **pilnā mērā uzņemas atbildību par savu kļūdu**, bet vienlaikus akcentē: pēc būtības Memoranda padome ir sabiedrības un valsts varas, tajā skaitā politiskās, pārstāvniecība, kuras izveides mērķis ir nodrošināt pilsoniskās sabiedrības iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos.
- Atbilstoši kļūdu labošanas vadlīnijām, Latvijas Radio Ziņu dienests **kļūdu ir labojis ēterā raidījumā “Labrīt!” 30.maijā, nolasot šādu tekstu:**

“21. maijā programmā „Labrīt” izskanējušajā ierakstā „Kas pārvaldīs Latvijas Sabiedrisko mediju” **bija ieviesusies kļūda**, norādot, ka Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomē darbojas politiķi. Saskaņā ar valdības noteikumiem, šajā institūcijā ietilpst Valsts kancelejas vadītājs, Ministru prezidenta biroja pārstāvis, ministriju valsts sekretāri un nevalstisko organizāciju pārstāvji. **Atvainojamies klausītājiem!**”

- **Kļūda ir labota arī portāla LSM.LV publikācijā.**

[4] Saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta mājas lapas sadaļā, kas veltīta Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomei, lasāmo informāciju, šīs padomes aktuālais sastāvs atzinuma sagatavošanas brīdī ir šāds:

Raivis Kronbergs, **Valsts kancelejas vadītājs**; Georgs Rubenis, nodibinājuma “Fonds “PLECS”” direktors; Kirils Solovjovs, biedrības “Ar pasaules pieredzi Latvijā” Rīcībpolitikas darba grupas vadītājs; Inga Birzgale, biedrības “Latvijas Jaunatnes padome” prezidente; Agita Pleiko, biedrības “Vidusdaugavas NVO centrs” valdes priekšsēdētāja; Uldis Dūmiņš, biedrības “Zemgales NVO centrs” valdes priekšsēdētājs; Āris Ādlers, biedrības “Alianse Pārnozāriskai Ilgtspējīgai Attīstībai” prezidents; Jānis Rozītis, nodibinājums “Pasaules Dabas fonds” direktors; Kristīne Zonberga, biedrības “Latvijas Pilsoniskā alianse” direktore; Dimitrijs Trofimovs, **Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs**; Baiba Bāne, **Finanšu ministrijas valsts sekretāre**; Ingus Alliks, **Labklājības ministrijas valsts sekretārs**; Dace Vilsons, **Kultūras ministrijas valsts sekretāre**; Edvīns Balševics, **Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas valsts sekretārs**; Mihails Papsujevičs, **Tieslietu ministrijas valsts sekretārs**; Ilze Skrodele, **Ministru prezidenta padomniece valsts pārvaldes jautājumos** [visi izcēlumi mani – E.A.].

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[5] Ņemot vērā, ka saskaņā ar Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (turpmāk – SEPLPL) 18. panta pirmo daļu ombuds sniedz atzinumus par sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ētikas kodeksiem un redakcionālajām vadlīnijām, ombuds secina, ka tā kompetencē, vērtējot Iesniegumā ietverto, ir sniegt atzinumu par Iesniegumā norādīto Žurnālista izteikto apgalvojumu un minējumu atbilstību:

- 1) VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Rīcības un ētikas kodeksā noteiktajam LSM darbības pamatprincipam – *LSM darbinieki, kuri iesaistīti satura veidošanā, ievēro visaugstākos žurnālistikas standartus un LSM redakcionālās vadlīnijas;*
- 2) VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” Redakcionālo vadlīniju 1.3. apakšpunktā noteiktajām redakcionālajām vērtībām *patiesums* un *atbildīgums*, kā arī 1.4. apakšpunktā noteiktajiem LSM darbības profesionālajiem principiem *precizitāte* un *objektivitāte*:
 - **Patiesums.** *Sabiedrības tiesības saņemt patiesu informāciju nosaka visus LSM darba aspektus. Tiekšanās pēc patiesības un tās atklāšana ir profesionālas žurnālistikas galvenais mērķis. Tas nodrošina auditorijas uzticēšanos LSM.*
 - **Atbildīgums.** *LSM uzņemas atbildību par to radīto saturu un darbojas, lai sniegtu patiesu un dažādām sabiedrības interesēm atbilstošu informāciju. LSM reaģē uz pamatotu kritiku un to ņem vērā, lai pilnveidotu savu darbu, kā arī godīgi atzīst kļūdas, ja tādas pieļāvuši, tās labo un mācās no tām.*
 - **Precizitāte.** *LSM sniedz pārbaudītu un iespējami precīzu informāciju, tie nedrīkst apzināti maldināt auditoriju, sagrozīt vai izdomāt faktus. Ja par kādas informācijas precizitāti ir šaubas, tas ir skaidri jānorāda.*
 - **Objektivitāte.** *LSM satura izklāstā balstās uz faktiem, izmanto informāciju, kas palīdz saprast kontekstu, un gādā, lai izskan tematam, žanram vai raidījuma formātam būtiskie argumenti un viedokļi. Nav pieļaujama tendenciozitāte satura izklāstā, ziņu vai materiāla izkārtojumā, bals*

intonācijā vai vārdu izvēlē. [..]

Veidojot saturu, LSM nepārstāv nekādas citas intereses kā vienīgi sabiedrības intereses zināt patiesību par notikumiem, kas tiem varētu būt svarīgi un interesanti.

[6] Saskaņā ar SEPLP 13. panta pirmo daļu vienu no trīs Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (turpmāk – SEPLP) locekļiem apstiprināšanai Saeimā izvirza Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome.

Padomes sastāvu vienādā apjomā veido nevalstisko organizāciju pārstāvji un ministriju valsts sekretāri. Valsts sekretārs kā Latvijas Republikas augstākais valsts civildienesta ierēdņa amats nav uzskatāms par politisku amatpersonu, kuru ievēlētu vai ieceltu, pamatojoties politiskos kritērijos, bet gan ir valsts pārvaldes amatpersona – civildienesta ierēdnis, kuru ieceļ amatā, pamatojoties uz profesionāliem kritērijiem, un kurš savu pienākumu izpildē vadās tikai pēc profesionāliem kritērijiem, un lēmumu pieņemšanā nav atkarīgs no politiskās ietekmes.

Līdz ar to, informējot par SEPLP locekļa, kuru virza Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome, izvirzīšanas apstākļiem, Žurnālists ir kļūdaini apgalvojis, ka šo SEPLP locekli izvirza **valdības politiki kopā ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem**, kā arī ir kļūdaini apgalvojis to, ka Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomē *līdzīgi sadalās nevalstisko organizāciju pārstāvju, politiku un ierēdņu balsis*. [visi izcēlumi mani – E.A.]

Lai arī LSM galvenās redaktora vēstulē, sniedzot atbildi uz jautājumu par šādu kļūdainu apgalvojumu iemesliem, tiek norādīts – *Lai gan ieraksta autors Edgars Kupčs padomes sastāvu vairākkārt pārskatījis, noskaidrojot tajā esošās personālijas, viņam nav skaidrojuma, kādēļ viņš pieļāvis tādu kļūmi* –, ombuda vērtējumā kļūdaino apgalvojumu izteikšanas iemesli varētu būt šādi:

- 1) paviršība vārdu izvēlē, kas balstās nekritiskos pieņēmumos;

Ikdienišķajā valodas lietojumā apzīmējumu “politiķis” nereti lieto ļoti plašā nozīmē, ietilpinot šī jēdziena apjomā visas personas, kuras kaut kādā veidā ir saistītas ar politiku kā sabiedriskā aktīvisma formu, tai skaitā arī politisko lēmumu izpildītājus – respektīvi, ne tikai “politiskas amatpersonas”, bet arī “valsts amatpersonas” kopumā. Turklāt šis nepamatoti paplašinātais vārda “politiķis” tvērums bieži vien sakņojas negatīvā attieksmē pret politiskās rīcības subjektiem – politiķiem, kas, savukārt, nosaka stereotipisku apzīmējuma “politiķis” lietojumu, lai ar to nosauktu katru personu, kas rīkojas sabiedrībai šķietami nepieņemamā vai nepareizā veidā.

Ombuda ieskatā šādas paviršības apzīmējumu izvēlē un tajos balstītu stereotipu paušana nav pieļaujama LSM saturā.

2) paviršība informācijas ieguvē un tās nepārbaudīšana;

Pieņemot, ka Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes nosaukums vien liecina par to, ka tajā ir pārstāvētas politiskas amatpersonas no Ministru kabineta puses, un nepārbaudot šo informāciju, iespējams, ir ticis secināts, ka SEPLP padomes locekļa nominācijā piedalās politiskas amatpersonas. Šāda paviršība un informācijas nepārbaudīšana arī nav pieļaujama LSM žurnālista darbā.

[7] Iesniedzēja paustais viedoklis, ka šāda kļūdaina, paviršībās sakņota informācija ir *dezinformācija*, kas *grauj sabiedrības uzticēšanos valsts varai*, un *meli*, ombuda vērtējumā ir pārspilējums. Ombuda vērtējums balstās apsvērumos par vārdu “melot”, “dezinformēt” un izteiksmes “graut sabiedrības uzticēšanos valsts varai” semantiku:

1) par melošanu un dezinformāciju;

Sākotnēji šķiet, ka “melot” nozīmē – sniegt nepatiesu informāciju. Empīriski (faktoloģiski) nepatiess ir tāds realitāti aprakstošs izteikums, kurš neatbilst tam objektīvās realitātes notikumam (faktam), kuru tas apraksta. Nepatiess ir apgalvojums, kurš vai nu neattēlo to, kas ir (neobjektīvs apgalvojums), vai arī neattēlo to precīzi (neprecīzs apgalvojums). Žurnālista apgalvojumi par Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sastāvu ir empīriski nepatiess (neobjektīvs un neprecīzs) – neatbilst faktiskajam šīs padomes sastāvam, jo tajā nav politisku amatpersonu.

Taču izteikt nepatiesu apgalvojumu vēl nenozīmē “melot”. Neobjektīvu un neprecīzu apgalvojumu izteikšanas iemesls var būt arī runātāja nezināšana, maldīšanās, kļūdīšanās vai paviršība. Lai nepatiesa apgalvojuma izteikšanu klasificētu kā “melošanu”, ir nepieciešams fiksēt apzinātu runātāja nodomu teikt nepatiesību un maldināt auditoriju. Melošana ir “apzināta maldināšana”. Tas, ka Žurnālists izteica nepatiesus (neobjektīvus un neprecīzus) apgalvojumus vēl nenozīmē, ka viņš ir melojis – vēl ir jāpierāda viņa rīcības ļaunprātība – kā nodoms apzināti sniegt nepatiesu informāciju, zinot patiesību.

Savukārt ļaunprātīgu nepatiesības teikšanu var klasificēt kā centienus sarunas partneri “dezinformēt”, lai tādējādi nodarītu viņam kādu kaitējumu vai iegūtu kādu labumu sev. Kļūdainas, neprecīzas, neobjektīvas, paviršas informācijas (angļu *misinformation*) sniegšana vēl nav “dezinformēšana” (angļu *disinformation*), svarīgs ir nodoms – apzināti sniegt nepatiesu,

sagrozītu, neprecīzu vai tendenciozu informāciju kaitējuma nodarīšanas vai labuma gūšanas nolūkā. Turklāt dezinformēšana var izpausties ne tikai kā ļaunprātīga maldināšana, bet arī kā patiesības neteikšana (slēpšana) vai puspatiesību teikšana, un arī kā pārspilējumu izteikšana jeb īstenībai neatbilstoša kādas problēmas mēroga palielināšana. Lai klasificētu Žurnālista neprecīzos, neobjektīvos, paviršos apgalvojumus kā “dezinformēšanu”, ir nepieciešams pierādīt šīs rīcības ļaunprātīgumu – negodīgus motīvus. Ombuda rīcībā nav informācijas, kas šādus motīvus apstiprinātu.

2) par uzticēšanās valsts varai graušanu.

Iesniedzēja interpretācijā motīvs, kas ļautu klasificēt Žurnālista apgalvojumus un minējumus kā “dezinformēšanu”, ir atrodams nolūkā *graut sabiedrības uzticēšanos valsts varai*. Lai nonāktu pie pieņēmuma, ka Žurnālists ir vēlējis graut uzticēšanos valsts varai, un kā instrumentu tam ir izmantojis maldinošas informācijas sniegšanu par Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sastāvu, ir jāpieņem tas, ka sabiedrībai, uzzinot, ka Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomē darbojas politiskas amatpersonas (piemēram, ministri), tamdēļ vien zudīs uzticēšanās valsts varai kopumā. Pat, ja šāda sakarība ir loģiski iespējama, tad tās varbūtība šķiet samērā zema. Žurnālista kļūdainie apgalvojumi, iespējams, varētu graut uzticēšanos konkrētajai sadarbības memoranda īstenošanās padomei, bet mazticams, ka valsts varai kopumā, kaut vai tā iemesla dēļ, ka sabiedrības ļoti zemo uzticēšanās līmeni valsts politikajai vadībai (Saeimai, Ministru kabinetam) arī pirms Sižeta un Publikācijas uzrāda katra reprezentatīva iedzīvotāju aptauja šajā jautājumā. Ombuds pieļauj, ka tieši šis sabiedrībā pastāvošais neuzticēšanās fons, varētu būt viens no neapzinātajiem iemesliem kļūdainu apzīmējumu izvēlei Sižetā un Publikācijā.

Varētu pieņemt, ka žurnālista kļūdainie apgalvojumi ir diskreditējuši SEPLP locekļu izvirzīšanas un apstiprināšanas procesam, radot it kā maldīgu iespaidu, ka šo procesu ietekmē politiķi. Taču jāņem vērā gan tas, ka divus pārējos SEPLP locekļus izvirza tieši politiķi – Valsts prezidents un Saeima, gan arī tas, ka visus trīs SEPLP locekļus gala rezultātā apstiprina Saeima, tātad politiķi.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

vērš uzmanību:

[8] Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju saturā

veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
atzīst:

[9] Ombuds atzīst, ka Sižeta un Publikācijas teikumos, kuros Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sastāvā ietilpstošie ministriju valsts sekretāri tiek nosaukti par *politiķiem*, nav ievēroti LSM redakcionālajās vadlīnijās noteiktie profesionālie principi *precizitāte un objektivitāte*. Šajos teikumos izteiktie apgalvojumi un minējumi nesniedz pārbaudītu un precīzu informāciju, to saturs ir faktoloģiski kļūdaini. Vienlaicīgi jāatzīst, ka ombuds nerada apstiprinājumu aizdomām, ka šie kļūdainie apgalvojumi ir izteikti ar nolūku apzināti maldināt auditoriju, sagrozīt vai izdomāt faktus.

Ombuds atzīst, ka Sižetā un Publikācijā pilnā mērā netiek ievērota LSM Redakcionālo vadlīniju noteiktā redakcionālā vērtība *patiesums*. Cenšoties atklāt patiesību par SEPLP locekļa izvirzīšanas apstākļiem no Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes puses, ir izteikti nepatiesi apgalvojumi par šīs padomes sastāvu.

Jāatzīmē, ka LSM rīcība pēc Sižeta un Publikācijas publiskošanas liecina, ka LSM ir uzņēmies atbildību par tā veidoto saturu, ir reaģējis uz pamatoto kritiku, godīgi atzinis un labojis savu kļūdu. Atbilstoši kļūdu labošanas vadlīnijām, “LR1” raidījumā “Labrīt!” 2025. gada 30. maijā tika publiskota kļūdas atzīšana un atvairināšanās klausītājiem, kļūdas ir izlabotas arī Publikācijas tekstā, ar atbilstošu norādi uz to.

[10] Ombuds neatzīst, ka Sižetā un Publikācijā būtu pārkāptas LSM Rīcības un ētikas kodeksā noteiktās prasības. LSM darbības pamatprincips pieprasa satura veidošanā ievērot visaugstākos žurnālistikas standartus un redakcionālās vadlīnijas, tomēr tas neizslēdz to, ka satura veidošanas procesā var tikt pieļautas arī kļūdas. Svarīgi ir, lai šīs kļūdas tiktu pamanītas, atzītas un novērstas. Šajā gadījumā kļūdainos apgalvojumus ir veicinājis ikdienišķais apzīmējuma “politiķis” lietojums, kurš ir neprecīzs un satur sevī negatīvas konotācijas. Ombuds nesaskata Sižetā un Publikācijā ļaunprātīgus nodomus maldināt auditoriju, melot tai un apzināti izplatīt nepatiesu informāciju. Ombuds atzīst, ka Sižeta un Publikācijas veidošanā Žurnālists nav pārstāvējis nekādas citas intereses kā vienīgi sabiedrības intereses zināt patiesību par

notikumiem, kas tiem varētu būt svarīgi un interesanti.

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

iesaka:

[11] Lai nepieļautu līdzīgu kļūdu atkārtosanos, ombuds iesaka aktualizēt LSM Redakcionālajā vadlīnijās noteikto precizitātes principu saistībā ar valodas lietojumu LSM saturā. Žurnālistisks teksts, protams, nav pakļauts tām absolūtās precizitātes prasībām, kas ir spēkā zinātnisku vai juridisku tekstu gadījumos, taču tajā nav pieļaujamas arī tās semantiskās *vaļības*, kas raksturo ikdienišķo valodas lietojumu. Ir jāņem vērā, ka vārdu un izteikumu izvēle norāda ne tikai uz to, kā tiek klasificēti ar tiem apzīmētie objekti, bet sniedz arī informāciju par teksta autora attieksmi pret tiem.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(paraksts)*

Edmunds Apsalons

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU